

O prostorech vnějších a vnitřních se Szilárdem Borárose

ROZHOVOR

Jana Soprová

V anotaci k semináři Scénografie pouličního divadla aneb Divadlo ve veřejném prostoru, který na Loutkářské Chrudimi vedl maďarský scénograf Szilárd Boráros, se uvádí, že je v českém, anglickém, maďarském i polském jazyce. Omlouval se sice, že už nemluví česky plynule, protože češtinu používá jen tři týdny v roce, nicméně jeho čeština byla stejně kouzelná jako jeho scénické obrazy.

Seminář je podle anotace věnován pouličnímu divadlu, nicméně zastihla jsem vás v parku – nemělo by se to spíše jmenovat plenérové divadlo?

Je věnován prostoru pouličního divadla. Co se týče charakteru, považuju ten seminář za objevovací, nikoli výukový. Kvůli tomu, co se skrývá za tím pojmem a co objevuju společně s účastníky. A je to velmi osobní. Bavíme se o tom, jaké prostory jsou vhodné pro pouliční divadlo, ale taky o tom, že na té ulici, která má nějaké své charakteristiky, vzniká další prostor.

Jde tedy především o výtvarnou hodnotu, nebo také o příběh?

O obojí. Vybrali jsme si první scénu ze Shakespeareovy Bouře, kdy Prospero nechá potopit

lodě a pověřuje Ariela, aby se nikomu nic nestalo. Aby mohl schystat svou pomstu. Šlo o to vyzkoušet si, jak udělat interiér, exteriér a jak pojem „bouře“. Proto jsem si vybral tuhle krátkou část, tam je to srozumitelné a každý si to může dočíst. Vždycky je zapotřebí nějaká idea, která to sjednotí. Kdybych dal zadání: udělejte interiér, exteriér, pojem, tak by to bez konkrétního tématu bylo hodně obtížné.

Pro mě bylo překvapení, že ty materiály, které jste používali, byly tak jednoduché. Ale v souvislosti se světlem, větrem, přírodou, vzniká

>> pokračování na str. 2

ÚVODNÍ SLOVO

Všimli jste si?

František Kaska

Všimli jste si, jak je letos počasí na LCH k loutkářům milostivé? Příjemné teplo, svěží větřík, sem tam sprchne. Žádná úmorná vedra, kdy MED tekla, žádné přivalové deště s Chrudimkou navštěvující Divadlo Karla Pippicha, žádná náhlá ochlazení, po kterých bychom v chrudimských sekáčích rychle dokupovali zimní bundy a svetry. Tak akorát. Ale dost o počasí, to pak vypadá, že není o čem důležitějším psát.

A všimli jste si, jak málo košů je v okolí divadel (a po Chrudimi celkově)? Najít nádobu kam odhodit odpadky či nedopalek je záležitost překvapivě obtížná. Jasně, koše se musejí vysýpat, a když koše zrušíte, nic takového dělat nemusíte. Jenže...

Všimli jste si, kolik rodičů nerespektuje věkovou hranici dětí doporučenou souborem? A nechají řvoucí či pobíhající dvouleté dítě rušit celé představení? Případně nedokážou (i starším) dětem vštípit základní návyky dobrého diváka? Je to neúcta k souboru, k ostatním divákům, je to i trápení dítěte, které prostě ještě roli diváka nezvládne. Chápu, že pláču na špatném hrobě, chrudimští rodičové čtou Zpravodaj jen zřídka. Tak což instruovat uvaděčky, aby byly u vchodu co do věku přinášeny děti přísnější?

A všimli jste si, kolik souborů letos zpracovávalo téma přání a důsledky jeho splnění? Namátkou Rámus: V prdeli, Zvoneček a JOJO – dvakrát Otesánek, Damúza: Jakoubkovo splněné přání, Malé dvě: Ubrousku prostři se. To není jen tak!

Takže přeji Loutkářské Chrudimi, dnes i v letech příštích, příjemné počasí, víc odpadkových košů a rozumnější rodiče (či přísnější uvaděčky). A teď jsem zvědav, kterak se splnění mých přání posune, obrátí proti mně či festivalu a nakolik mě budou mrzet. Anebo taky ne, protože se nic nestane. Život není pohádka. ●

skutečné divadelní kouzlo.

To je ta část, která přichází sama v tom objevování, když je člověk na té ulici. Schválně jsem vybral tři druhy materiály různé tvrdosti: karton, textil a fólii, aby si účastníci osahali, jak se který chová a na co je vhodný.

Konzultujete své nápady s někým?

Tenhle workshop vedu se svou manželkou, která je Češka, a je pro mě strašně důležitý dialog mezi námi, i když bývá někdy jiskřivý. Je to důležitá věc při mé práci.

Doplňujete se.

I když navenek jsem já ten dominantní...

A to je moudrá, že Vám ten pocit nechá...

Není to oprostěno od konfliktů...

Co je pro vás divadlo? Určitě je rozdíl ve vnímání divadla, když divák sedí ve tmě hlediště a sleduje dění na jevišti, nebo v pouličním divadle, které je hodně kontaktní.

Podle mého nemusí být pouliční divadlo více kontaktní než divadlo, na které se dívám na jevišti. Myslím si, že oba druhy fungují stejně v jedné věci. Jestli aktéři pouličního divadla nevěří tomu, co říkají a co předvádějí, tak se to dá poznat i na tu dálku, stejně jako v té budově nebo v intimnějším prostředí. Samozřejmě, rozdíl tam jsou. Každý prostor má svá specifika, stejně jako má specifika malý nebo větší prostor, interiér i ta ulice.

Dalo by se říci, že spíše nežli ve slovech vidíte divadlo v příbězích vyprávěných obrazem?

Já se v tomhle považuji za konzervativce, mám rád dramatický příběh a mám rád dramatickou postavu.

To je asi i důvod, proč propojujete výtvarno a scénografii s hereckou postavou a hereckým projevem, jak říkali semináristé.

Musím říci, že jsem se v tom semináři snažil výtvarno hodně potlačit. A vlastně ho udělat jako jednoduchý základní znak, který v našem případě může být cokoliv. Nechtěl jsem se zabývat prvořadě estetikou, i když cokoli na scéně se dá posuzovat z hlediska estetiky, i kartonový čtverec. Ale na tom našem workshopu bylo podle mého zajímavé společné objevování toho, jak dokáže prostor vytvořený na ulici – a v něm vložený prostor pro hraní – měnit svůj charakter. Co je k tomu zapotřebí z technického hlediska, jaká je míra stylizace, co všechno ho ovlivňuje. Co musíme brát v potaz: počasí, charakter materiálu, zručnost aktérů, zkušenosti, kolik mají času se s tím seznámit. Je například třeba vycítit, když se točí vítr. To se v interiéru nacvičit nedá, tam nefouká. Ale venku, když se vítr pohne jiným směrem, tak se ta fólie také okamžitě pohne jiným směrem. Jestli nemáte zkušenost jako při plachtění, jak s tím zacházet, tak se vám to velmi snadno zamotá...

*Necítím tu hrdost tam,
kde ji cítí Češi. Jsem
prostě Maďar.*

Působíte v Čechách, na Slovensku, v Maďarsku, ale i jinde. Kde se cítíte doma?

Já jsem se narodil na Slovensku, mám české občanství, a žiju už třináctým rokem v Maďarsku. Mezitím jsem žil devatenáct let na Slovensku a stejnou dobu v Čechách. Potom jsem měl možnost si vyzkoušet dlouhodobě žít v Maďarsku, kde jsem do té doby nikdy déle nežil, a na-konec jsme tam zůstali. To proto, že své kulturní kořeny jsem naplno objevil až tam. A zjistil jsem, že můžu milovat českou a slovenskou kulturu, ale přece jen ty záchvěvy duše naplno pociťuju až v mateřském jazyce. Že to jsou moje kořeny.

Co jsou ty kořeny?

To vám řeknu přesně. Je to to, když něčemu nerozumíte, ale cítíte, že je to vaše. Nevíte proč, neumíte to pojmenovat, jen cítíte hlubokou sounáležitost s nějakou hudbou, nějakými příběhy, s kulturou, s tím, jak lidi se chovají, jak se oblékají. Nehovořím o kulturních nánosech, ale třeba o smyslu pro humor a pointě vtipu. V Maďarsku se smějeme něčemu jinému než v Čechách. I když se máme vzájemně rádi – Češi mají rádi Esterházyho, Maďaři milují Hrabala, Formana a znají to. Český humor tohoto druhu je jim blízký. Ale rozdíl je v těch opravdu hlubokých nuancích. V tom, co vás uráží, co se vás hluboko dotýká, na co jste hluboce hrdi. Navzdory znalosti jazyka a lásky k té kultuře to nejsou moje kořeny, necítím tu hrdost tam, kde ji cítí Češi. Jsem prostě Maďar. ●

REFLEXE

Historie létání v příjemném podání

Hana Volkmerová-

Za příjemné hudby v jazzovém žánru naplnili diváci velký sál Divadla Karla Pippicha, zabořili se do příjemně polstrovaných červených sedadel a připravili se na příjemný a klidný let historií létání. Poté, co nás tři průvodci (dvě stevardky a jeden stevard) zkontrolovali a popřáli příjemný let s Markus Airline – „Země je kulatá“, prolétli jsme mytologickým příběhem dychtivého Ikara, zahlédli jsme mnohé momenty, kdy se člověk poprvé pokoušel odlepit od země pomocí různých přístrojů a technických vynálezů, zaznamenali jsme výbuch vzducholodi a prolétli jsme bojem válečných letadel, až jsme pozvolna přistávali s významnou událostí prvního člověka na Měsíci, kam se dostal kosmickou raketou. Představení plynulo v příjemném poetickém tempu a tři loutkáři (možná s nějakými rodinnými vazbami, když jde o rodinné loutkové divadlo) hráli s jednoduchými malými bílými látkovými manekýny. Viděli jsme zvědavého človíčka, který se snažil mnoha způsoby dostat blíže k zářivým planetám a odlepit se alespoň na chvíli od „rodné hroudy“. A tak i jeho bílý zvířecí psí přítel. Příjemný zážitek, příjemná hudba, příjemní herci a přesné vodění malých manekýnů. Možná pro unavenou recenzentku a vzhledem k šestému dnu konání přehlídky až moc poklidné a příjemné. ●

REFLEXE

Buchty a Faust

Adéla Vondráková

Jedním z očekávaných vrcholů festivalu bylo bezesporu představení Buchet a loutek *Tragédie o doktoru Faustovi*. Zatím poslední premiéra souboru navazuje na linii hudebně-divadelních inscenací (opery *Callisto* a *Acis a Galatea*) a je zároveň i dalším dílem linie klasických loutkářských námětů (reprezentované třeba inscenacemi *Don Šajn* nebo *Posvícení v Hudlicích*). Už jen taková charakteristika zní velice slibně, avšak možná právě proto vedla nakonec má zcela konkrétní očekávání k pocitu mírného zklamání.

Doktor Faust má hned několik rovin a dominantním prvkem inscenace je hudba. Tu pro Buchty a loutky složil přední český současný hudební skladatel Jiří Teml a soubor se spojil s cembalistkou Monikou Knoblochovou, houslistkou Adélou Štajnochovou a violoncellistkou Hanou Flekovou. Možná právě respekt ke svébytné a uchvacující hudební složce držel tvůrce trochu zkrátka.

To, co je pro inscenace Buchet a loutek jindy tak typické, se tentokrát dostalo na okraj zájmu – a nemluvím zde o sprostácké poetice. Obvyklá lavina potrhých nápadů, improvizace a všemožných výstřelků byla v *Tragédii o doktoru Faustovi* nahrazena umírněností, klidem a čteným textem. To se ostatně projevilo už na výtvarném zpracování inscenace. Ta je sice opět tvořena z předmětů z druhé ruky, tentokrát ale takřka výhradně jen z divadélek (jsou dvě) a marionet klasických domácích kolekcí. Žádná změť nesourodých prvků, kombinace nemožného a překvapivá směsice kýče s ohavností.

Scénář, jehož tvůrci jsou Kateřina Schwarzová a Vít Brukner, je založený zejména na Marlowově verzi Fausta a doplněný o úseky z nespifikované loutkové hry. Tak se sice do hry dostává i lido-vost – prostřednictvím Kašpárka, který Fausta následuje a vykazuje určité znaky archetypu vychytralých sluhů – zároveň ale začíná být toho materiálu ke zpracování skutečně mnoho. Do šedesátiminutové inscenace se z Fausta – ať už v jakékoli verzi – vtěsna jen naprostá kostra příběhu (a jen tři postavy: Faust, Mefisto a Kašpárek), protože epizody z Faustova putování jsou zobrazeny jen ve zkratce skrze projekci. A není zcela jisté, zda je to skutečně extrakt toho nejzásadnějšího.

Tragédie o doktoru Faustovi jsou jiné Buchty a loutky, než na jaké jsem zvyklá. Na druhou stranu hudba Jiřího Temla je do jisté míry samonosná a problematické prvky inscenace (např. čtený text, který jí ubírá na spontaneitě i energii) se dost možná časem usadí. A pokud se tak stane, bude *Tragédie o doktoru Faustovi* plnohodnotným pokračováním obou dramaturgických linií Buchet. ●

REFLEXE

Jen si tak vystřelit

Michal Zahálka

K *Posvícení v Hudlicích*, jak je včera v noci v Medu sehrála Loutková divadelní společnost pana Párka ve složení Johana Schmidtmajerová a René Vitvar, jen tolik: české texty z první poloviny 19. století, a to zejména ty divadelní, nás mohou dráždit, okouzlovat anebo iritovat svou naivitou, ale není snadné najít důvod, proč se k nim vracet. Loutkářské návraty k textům, jako je právě *Posvícení v Hudlicích*, jsou ve srovnání s činohrou a jejím vztahem ke hramu mimo velice úzký klicperovský a tylovský kánon vcelku hojné. Důvody, které k takovým inscenacím vedly a vedou, si netroufám zobecňovat, zato si troufnu tvrdit, že Loutková divadelní společnost pana Párka nezvolila úplně šťastné východisko: do textu tu vstupují improvizace a samoúčelné aktualizací vtípky (třeba o frontách před obchodem Swarovski), které sice tu více, tu méně pobaví, ale zastřou inzitivní stylový půvab předlohy – aniž by přispěly nějakým opravdu současným pohledem na věc anebo de facto čímkoliv jiným jdoucím nad vyrábění humoru v daném místě a čase. Je to prostě jen taková tu více, tu méně vzrušivá čurina, a jakkoliv se tu s loutkami hraje opravdu živelně a jakkoliv je Schmidtmajerová suverénní v žertovné interakci s publikem, vytrvale mě pronásledoval pocit, že snaha jen si tak vystřelit ze zvetšelého textu je přeci jen trochu chabý důvod jak pro práci účinkujících, tak pro trávení hodiny času v divadle. Ne, že bych jí vysloveně litoval (byl jsem ostatně podplacen borovičkou), ale... ●

Robinson

Vozichet / Jablonec nad Nisou

RECENZE

Vanmenšou!!!

Zdeněk Říha

Mé srdce se naplnilo velikou radostí. HUMOR na jevišti! Maňáskové divadlo. Rudolf Hancvencel zahrál svoji variaci, velice volně inspirovanou Robinsonem Daniela Defoa. Bylo to pásmo veselých žertů, vyprávění o tom, co bylo před a po ztroskotání Robinsona. Jakési příbuzenství románových příběhů. Herec dobře využil svého charismatu a opanoval diváky od začátku do konce. Znělým hlasem hned na úvod představení nám s kytarou sdělil, kdo je nejen vypravěčem, ale i hybatelem děje. Sedí za paravánem, kde ho do půli těla vidíme a odkryté vodí maňásky. Robinson a jeho sluha Čtvrtek se chystají na odjezd lodi. A následuje mnoho gagů, které tolik maňáskům sluší. Nebudu popisovat celý děj. Slovních a pohybových radostí je mnoho. Třeba jak se Robinson vyrovná s tlupou lidojedů a zachrání ubožáka, připraveného tlupou ke konzumaci. Nádherná sekvence, kdy herec hraje na kytaru a nohou ovládá pohyb lodě. To může díky tomu, že sedí za paravánem. Pravověrní maňáskáři přísahají na hrani ve stoje, ale teď je to využito ku prospěchu věci. Je toho hodně, co nabízí k vidění a všechno díky jeho suverenitě a komunikativnosti potěšilo. A právě pro vysokou úroveň, kterou nasadil, bych si přál, aby ještě popracoval dál. Třeba si pohlídal ztroskotání Robinsona, velmi důležitý moment i v komedii. Také ne všechny navršené loutkové akce posouvají děj, třeba balení kufru před odjezdem. Ale hlavně přeji panu Hancvenclovi další úspěšné divadelní plavby. Aloha! ●

RECENZE

Rudolf Hancvencel je radostný divadelní úkaz

Hana Volkmerová

Soubor Vozichet z Jablonce nad Nisou není třeba na Loutkářské Chrudimi nijak zvlášť představovat a jeden z jeho členů Rudolf Hancvencel zde není se svou tvorbou rozhodně poprvé. V minulých letech jsme měli možnost na Chrudimi vidět jeho osobitě autorsky zpracované známé látky v loutkových inscenacích *Hvězdné dálky*, *Karmen* a *V jednom lese, v jednom domku*. Letos přijel opět se svébytně autorsky uchopenou známou předlohou, s *Robinsonem*.

Loutkář, herec, muzikant, zpěvák a mim Rudolf Hancvencel je divadelní úkaz. Jeho bytostná existence na jevišti mě opakovaně těší, baví a pokaždé dobře naladí. To se dělo i v případě představení Robinson. Jako autor dramatického textu se nechal jen velmi vzdáleně inspirovat románem spisovatele Daniela Defoa Robinson Crusoe. V podstatě si z něj vzal pouze hlavní postavu a základní motiv, a to Robinsonovo cestování lodí a následné ztroskotání na pustém ostrově. Dále již následoval sled vymyšlených situací a loutkářských etud.

Představení začalo, jak jinak, než písní, hrou na kytaru (to se v jeho inscenacích opakuje a je pro ně typické) a uvedením diváka do příběhu. Zastihneme Robinsona doma ve Starém Yorku v Anglii s jeho

tmavým sluhou Čtvrtkem, který umí jen „yes sir“ a na každý požadavek jeho pána to stále dokola opakuje. Oba se vydávají na další cestu lodí. Och, jaké překvapení, že tato loď ztroskotá a na 28 let Robinson uvízne na jednom z ostrovů poblíž jeho rodné Anglie. V prvních čtrnácti letech přijde o svého sluhu Čtvrtka a získá nového, Pátka, a po dalších čtrnácti ho napadne vytvořit vor a vrátit se domů. Tam ho obklopí skupina novinářů z různých médií. Robinsonovi to není milé, odpovědi ponechá na Pátkovi. Sám však nenachází doma klid a ticho. Všude jsou lidé. Rozhodne se tedy opět vyrazit na cestu. Bohužel, žádná ze zámořských lodí ho nechce vzít na palubu. Jeho sluha tedy zkonstruuje loď, spíše ponorku, a Robinson uniká davu, médiím do ticha, klidu a samoty. Téma jsem si v této, byť krátké, loutkářské skeči našla. Pryč z civilizace, pryč od lidí, do klidu, ticha, lůna přírody, do úplné samoty.

Rudolf Hancvencel hraje s maňásky a jednoduchými plošnými loutkami (vytvářela je, tak jako u předchozích inscenací, jeho žena) v sedě za nižším fialovým paravánem. To, že je vidět jeho obličej při hraní za paravánem, je dosti podstatný fakt. Divák má možnost vnímat jeho zaujetí hrou, radost z hraní, jeho výraznou mimiku. A má tak možnost udržovat přímý kontakt s publikem. Jeho radost z hraní a „hraní si“ doléhá z jeviště do hlediště. Bavi se jím on i diváci. Jeho humor je nejen slovní (např. při seznámení

s novým sluhou přemýšlí, jaké mu dá jméno. A když vyjmenuje, že měl již sluhy se jmény Pondělí, Úterý, Středa, Čtvrtek, dochází ke jménu Pátek), ale také situační. Rád si pohrává a sám sebe zaskakuje nečekanými okamžiky, které aktuálně na jevišti vznikají (například, když si nemůže rychle nasadit na ruku jednoho z maňásků, a tak stále dokola notuje jednu a tu samou melodii, aby vyplnil čas). A tak jako v předešlých inscenacích pracuje i nyní se změnou optiky. Když nasedají Robinson s Pátkem do ponorky, jsou to drobné plošné loutečky, u kterých rozpoznáváme, kdo mluví, lehkým šťoucháním loutkářovým prstem do dané loutečky. A takových loutkářských, situačních i slovních vtipů obsahuje inscenace více. Zůstává však otázkou, zda dostatek? Je možné více využít „výmluvnosti“ sluhy a jeho náhlé promluvy v jasně promyšlené situaci. Nebo různých změn optiky v různých situacích. Nebo možnost vidět ponorku pod vodou. Atd. atp.

Ačkoli měla inscenace velmi hravou a příjemnou atmosféru, otázkou zůstává, zda některá jeho dřívější divadelní díla nebyla propracovanější, s větším množstvím slovního humoru a loutkářských gagů a filigránských detailů? Jak je však těžké přicházet stále s něčím novým. ●

ROZHOVOR S RUDOU HANCVENCLEM

Ruda style

-maz-

Taky máš dojem, že se tady na Chrudimi vytvořil Rudův fanclub? Ten potlesk byl dnes ohlušující.

Musím říct, že ten dojem mám. Zní to tak a jsem za to rád. Je to pro mne veliká pocta. V Jablonci mám taky svůj fanclub. Když udělám nějakou inscenaci, oni jsou první, kdo to vidí.

Jak se na inscenaci podílela tvá drahá polovička?

Vždycky je to společné dílo. Scénář a režie je většinou moje práce. Ona mou práci samozřejmě připomínkovala. Její práce je scénografie a podoba a výroba loutek. To zase připomínkuji já.

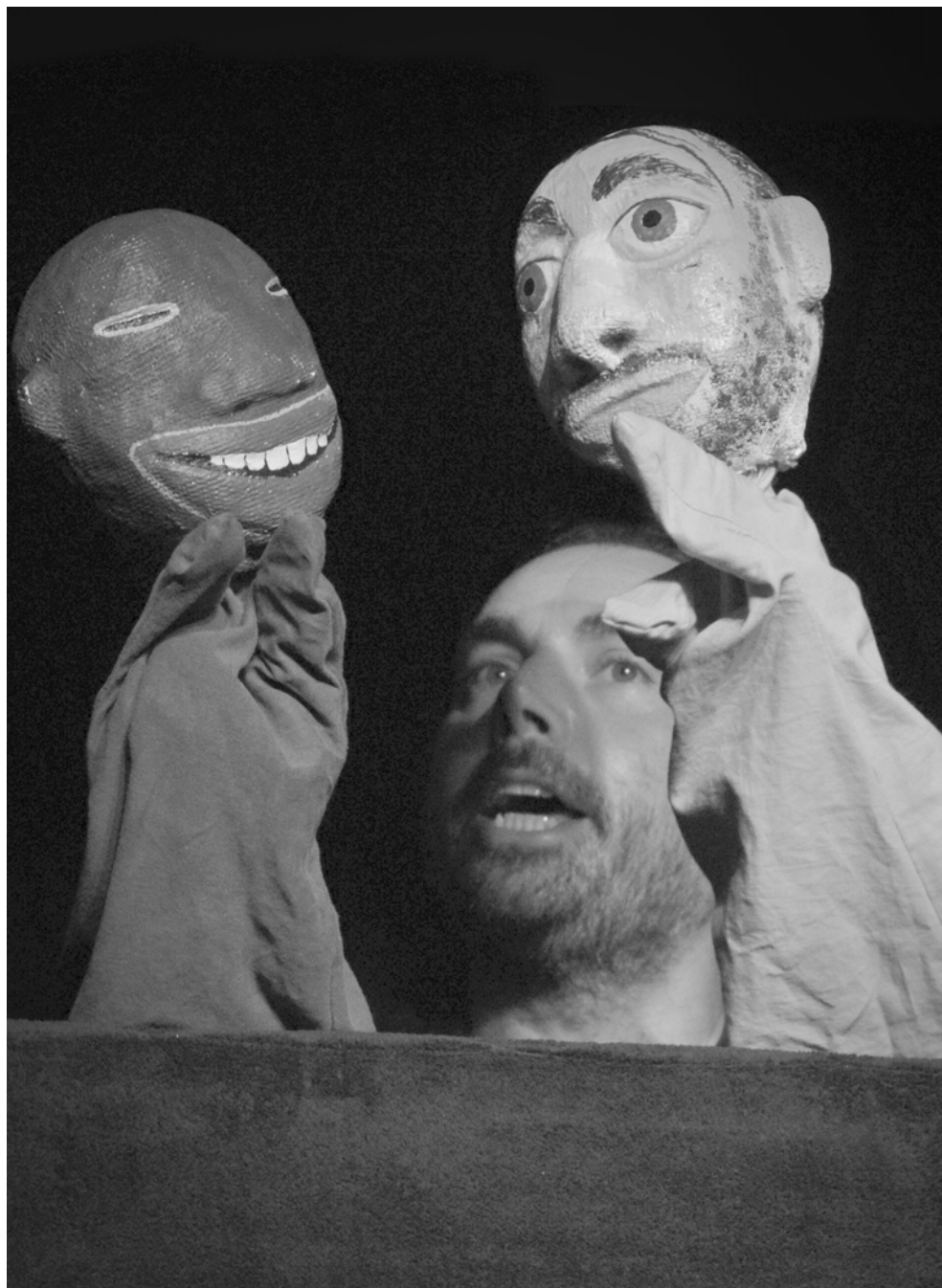
Proč sis vybral téma Robinsona?

Je to zvláštní inscenace. Připravili jsme ji na objednávku. Přál si ji totiž můj tchán k osmdesátinám: „Chtěl bych od vás nějakou hezkou hru. Nějaké hezké divadlo. Třeba Robinsona, abys nemusela vyrábět tolik loutek.“ (smích) Aby s tím Marie neměla tolik práce. Není úplně běžné, že bychom taková přání plnili. Tchán byl spokojen až dojat. Tak jsme zjistili, že to bude vhodné nejen pro něj, ale i pro veřejnost.

Nabízí se otázka, co by sis ty sám vzal s sebou na pustý ostrov...

Pokud by se mnou mohli jet i lidi, tak samozřejmě Marii, mou drahou choť. A pak spoustu chlastu a spoustu žrádla. (smích)

Klasický Ruda style! ●

Musí to být?

JaKKdo, ZUŠ F. A. Štorka / Jaroměř

RECENZE

Memento Maryša

Luděk Horký

Divadelní soubor JaKKdo (ZUŠ F. A. Štorka Jaroměř) se v posledních letech zaměřuje na silná ženská témata. Po loňské inscenaci *Kdes holubičko lítala?* sáhl po jednom z nejlepších českých realistických dramát a pod názvem *Musí to být?* uvedl na letošní Loutkářské Chrudimi vlastní originální adaptaci tragédie *Maryša* bratří Mrštíků. Hned v úvodu musím konstatovat, že způsob, jakým inscenátorky pracují s klasickou předlohou, je velmi vynalézavý a v mnohém inspirativní.

Maryša patří k vrcholům českého realistického dramatu z venkovského prostředí. Její příběh je vyprávěn objektivně, na základě konkrétních dějových faktů a dramatického jednání postav v krajních životních situacích. Věrně vykresluje majetkové

poměry a sociální stereotypy (zejména postavení ženy ve společnosti) té doby. To vše s přirozeným přesahem, s nadčasovostí, která apelativně burcuje i strážce věci veřejných doby přítomné. Inscenační úprava zásadně posunuje dramatická východiska. Její děj není sdělován objektivně, ale odehrává se v mysli hlavní hrdinky ex post, poté co spáchala nevratný tragický čin a uvězněna čeká na rozsudek. Tehdy celý příběh bez ohledu na časovou souslednost znovu rekapituluje. Více než polovinu času hry vidíme mlčící Maryšu sedět na různých místech vedle dětské postýlky se šprycklemi, připomínajícími vězeňské mříže. Dětská postýlka je zároveň centrálním multifunkčním objektem. V její podlaze je proříznuto několik drah, podobně jako ve stolním hokeji, kterými se pohybují loutky, mají-

cí podobu starých dřevěných dětských hraček. Postavy příběhu na jevišti procitají tak, jak ožívají v Maryšiných vzpomínkách. Ovšem zdůrazňuji, že jejich pohyb je (osudově) determinován právě těmito předem danými dráhami, které určují směr a vymezují mantinely. Rovněž Maryšina postava ožívá ve své loutkové podobě – pohybuje se na centrálním okruhu a její manévrovací prostor je ze všech nejmenší. Když postýlka změní perspektivu a dá divákům nahlédnout do trajektorie pohybu postav, zjistíme, že drážky kopírují půdorys orchestry, respektive klasického jeviště antického divadla. Statické ukotvení loutek a scénografie koresponduje s žánrem tragédie i se skutečností, že je celý děj inscenace zpětnou rekapitulací v mozku hlavní hrdinky. Vše se již stalo, nic nejde odestát. Je potřeba se smířit a ukonejšit rozbouřenou mysl. Přivolat klid nad bouří poničenou krajinou, jejíž zkázu už lze jen konstatovat a pochopit, nikoli zvrátit. Dynamika jako by nebyla na místě.

Inscenace usiluje o to, převyprávět příběh Maryši dvojrozměrně. Jestliže prvním rozměrem je Maryšina zmíněná rekapitulace, tím druhým je reakce okolí. Maryša je souzena, posuzována z právního hlediska. A také hodnocena z hlediska veřejného mínění v té nejobecnější rovině (publicita, tisk, dobrá pověst...). Inscenace akcentuje skutečnost, že sebeosobnější a sebecituplnější příběh se v rovině veřejného mínění (a tedy nutného zobecnění) proměňuje v příběh, o kterém všichni zaníceně hovoří, ale nikdo jej citově neprožívá. Zamyšlení nad tímto fenoménem je další hodnotou inscenace. Oba popsané principy mají jednu zřetelnou nevýhodu. Tou je právě absence citovosti. Maryša bratří Mrštíků je velkým dramatem, které s emocemi pracuje monumentálním způsobem. Naproti tomu inscenace *Musí to být?*, je na můj vkus až příliš racionálním konstruktem. Byť bezesporu pozoruhodným!

Jistým nedostatkem je hned několika zakončení (vlastní Maryšin příběh; dále pak znění rozsudku nad ní; dále pak její spočinutí s v postýlce s postavami – hračkami v náručí a pišťalkou, připomínající zvuk konvice při varu, v ústech; a nakonec skutečný epilog s rychlovarnou konvicí a explicitním zalitím otrávené kávy). Chápu, proč to tam všechno je. Má to upozornit na hlavní poselství inscenace. Má nám to říct: Maryšou to neskončilo. Nemanipulujme svoje děti, snažme se je raději pochopit. Má to být mementem. Podobně jako nápis na reálném hrobě reálného předobrazu Maryši, tedy Marie Horákové z Těšan, který zní: „napsáno drama, prožito větší“. Jen si říkám, jestli by méně nebylo více. Buď jak buď, inscenace je zajímavým zamyšlením nad tématem, které za to stojí. ●

RECENZE

Maryša smířená

František Kaska

Divadelní soubor JAKKdo se pod vedením Jarky Holasové věnuje osudům dívek a žen v obtížných životních situacích zřejmě programově. Stačí vzpomenout loňskou inscenaci *Kdes holubičko létala?* Východiskem inscenace *Musí to být?* (ty otázky v titulech asi taky něco o uvažování a směřování souboru prozrazují) je hra bratří Mrštíků Maryša. Soubor z textu vybral pasáže nejpodstatnější pro sdělení příběhu hlavní hrdinky a zdůvodňující jeho tragické vyústění. Maso obrané až na kost. Pro diváka, který původní drama zná, vcelku přehledná zkratka. Otázkou je, nakolik se může orientovat neznalec. Ten má navíc situaci ztíženou snadnou záměnou malých a podobných loutek a hlasů. Nejmarkantnější je to u Vávry a Lízala. Všechny postavy totiž mluví dívky. Příběh a snad i téma odečítáme ve dvou rovinách, v rovině vzpomínek Maryši ilustrovaných a komentovaných pohybem loutek a soudního procesu s hrdinkou, ve kterém už vraždu manžela přiznala. Opakované: Proč?, zaznívající z ampliů dělí a rytmitizuje inscenaci.

Scénu tvoří dětská postýlka se šprušlemi, odkazující k jinak pro mě málo akcentovanému tématu – jde v první řadě o děti, kvůli nim to Maryša udělala. Navíc evokuje od počátku vězení, ve kterém se Maryša ocitá – metaforicky je to vězení nedobrovolného manželství, v závěru pak skutečné jako test za spáchaný zločin. Postel je nasvícená z boků reflektory, ovládanými dívkami, které zároveň sdělují repliky většiny postav hry. Deska s průřezy a okénky, ze všeho nejvíc připomínající základní desku na stolní hokej, vklíněná do postele nejprve v horizontální, pak ve vertikální rovině, umožňuje rozehrát jakési mechanické divadélko pomocí spodových louteček vytvořených ze skálovských hraček. Ty umožňují spolu s jazykem textu určení doby a místa děje venkovského dramatu. A pak vidíme také od počátku živou herečku, představitelku Maryši – mimochodem mimořádně talentovanou a uvěřitelnou. S ní se setkáváme ve chvíli, kdy už je smířená s tím, co zažila, udělala, i s trestem. Právě tato smířenost vede k poněkud plochému vnímání postav. Maryša vyvolává soucit, účast diváka, ale nenabízí barevnost a vývoj Maryši původní hry. Totéž vede k poněkud jednotvárnému temporytmu.

Přitom ale nemůžeme opomenout řadu kladů. Kromě již zmíněné funkční a esteticky působivé scény včetně práce se světlem je to především vynikající soustředěný výkon všech dívek, technicky skvěle vybavených, jejich zaujetí a schopnost naplnit atmosféru příběhu, udržet napětí. Jednoduchý pohyb loutek, jejich obíhání, kroužení kolem Maryši, evokuje oblétání sršňů a obkličování dívky. Jejich vynořování a mizení spolu s replikami odpovídá i útržkovitému charakteru vzpomínek hlavní hrdinky. Výborný je zvukový plán, kde pískající hračka mlýna opakovaně připomíná pískání oné osudové konvice na kávu. Téměř geniální. Ovšem v rozporu s funkčními a chytřími principy a metaforami retardeje závěrečné, ilustrativně popisné vaření kávy jinak silný a otázky kladoucí závěr. Jak je to s těmi dětmi? A co bude znovu? Je to to, co inscenátorky zajímá? Jinak mi totiž nabídl výrazný estetický zážitek a radost z kvalitní práce, ale zprávu o jejich propojení s příběhem Maryši jsem bohužel nerozklíčoval. ●

ROZHOVOR

Bylo to kvůli dětem

-jř-

Po představení Maryši přicházím do zákulisí za souborem JAKKdo. Holky jsou i po druhém náročném představení dobře naladěné – mají chuť si povídat, vysvětlovat, zjišťovat, takže se nám nakonec rozhovor přelije v příjemnou diskusi.

Proč jste si vybraly zrovna tuto předlohu?

Bára: Terka viděla seriál o manipulaci ve vztazích, tak jsme si to vzaly jako téma a šly na to od něj.

Jak se vám na tom pracovalo? Jak vznikal text?

Anička: Nabraly jsme zkušenosti minulý rok při inscenaci *Kdes holubičko lítala?* Trochu to na to navazuje.

Debbie: Zajímaly nás ty děti – co se s nimi stane potom... na konci zůstaly úplně samy.

A: Podle nás to udělala kvůli těm dětem. Aby se to neopakovalo pořád dokola. Ale pak ten soud rozhodne, že děti skončí u Lízala, který Maryšu prodal, takže špatný.

Jarka Holasová: Text jsem upravila já, ale pak jsme to ještě společně dost proškrtávaly. Rozhodně nám nešlo o Maryšu bratří Mrštíků.

Jak jste došly k výtvarnému řešení?

B: Od těch dětí jsme se dostaly k dětské postýlce. Původně jsme místo loutek měly plyšáky nebo panenky, ale nakonec jsme skončily u hraček.

D: Každý ví, jak Maryša dopadla. A každá z postav má svou vlastní cestu a z té odmítá uhnout, proto jsou tam ty dráhy.

J: Ta postýlka je i vězení, je to nějaké omezení svobody.

Budete pokračovat v seriálu o znásilňování svobodných žen?

Všechny dívky: No to snad ne. My jsme už letos chtěly dělat něco ... ne takovýho. Ale nějak se nám to zase zvrtilo. Bůhví proč.

J: Ale ten text jsem nedonesla já! ●

MAYOVKA aneb ve stínu šumavských hvozdů

Spolek loutkářů Na Holou / Hořovice

RECENZE

May versus Němcová

Petra Kosová

Jednoznačně největší dramaturgické chyby letošního hlavního programu Loutkářské Chrudimi se dopustil Spolek loutkářů Na Holou z Hořovic. Podle svých představ přijel s komediálním kusem, na který ale publikum většinou reagovalo vlažně až podrážděně. Případně ostře odmítavě. Kde se ta chyba stala?

Soubor vyšel z komiksu, který sám pracoval s jinou literární inspirací. S mystifikací na druhou: trio Džian Baban, Vojtěch Mašek a Jiří Grus „rekonstruovalo“ ve svém komiksu údajné neznámé dílo Karla Maye *Ve stínu šumavských hvozdů*. A to z fragmentů, s nimiž jako s mystifikací pracuje spisovatel Stanislav Komárek ve svém románu *Mandarín*. V těchto fragmentech zažívá Karel May alias Old Shatterhand vulgo Kara ben Nemsí další nové dobrodružství. Nikoli na Divokém západě nebo v arabských zemích, ale „v ráji šumavském“. Tedy v hájemství jiného spisovatele Karla, rodem Rakušana a bilingvního českého (nakonec) spisovatele Klostermanna. Ostatně i titul „neznámého Mayova díla“ zní klostermannovsky.

Bez znalosti Komárkova románu a komiksu není možné pouštět se do dalších úvah

na jejich adresu. Takže se věnujme drammatizaci, jejímž autorem je Ludvík „Říha“ Řeřicha, rovněž režisér a autor výpravy a loutek.

Hra proti sobě staví dva spisovatele: německého autora romantických dobrodružných románů Karla Maye a výsostně českou spisovatelku, jednu z národních ikon, Boženu Němcovou. Autorů, kteří na vlastní kůži poznali svrab a bídu a ve své tvorbě – v případě Němcové nikoli výhradně – se obracejí k idealizovaným světům a pohádkám.

Nic z toho hra nereflektuje. Vypouští Maye do boje proti autorovi pornografie z Čech, neboť nemravný brak bok po boku ohnivé vodě dále ohrožuje mravní čistotu indiánů. Že za pohoršujícími příběhy stojí Němcová, je jasné poměrně brzy; autorka těchto řádků si tip na autorství zapsala krátce po seznámení Maye s českou spisovatelkou. Její chování hysterické nymfomaniky ji záhy prozradí. Takže zbývá čekat na odhalení, k němuž je třeba doklopýtat přes plzeňskou a pražskou anabázi plnou enormně nadržovaných Čechů a hloupě erotizovanou „Babičku“, dříve „Stařenu“. Pointa: autorem „Babičky“ je Old Shatter-

hand – protože harmonie a idyličnost obou světů je si tak blízká?

Hra se spokojuje s povrchním vykreslením hlavních figur, z obou literátů si vybírá, co se jí hodí pro nenáročné vtipkování. Asexualita románového prostoru Old Shatterhanda a zájem o muže v případě Boženy Němcové. A protože je to zatraceně málo, je jasné, že při rozvíjení příběhu takhle jednostrunně načrtnutých postav budou chybět kvalitní náboje pro rafinovanou a smysluplnou komediální střelbu. Za takhle charakterově poddimenzovanými figurami číhá na svou příležitost už jen vulgarita a oplzlost. Jiné nástroje pro rozvíjení komediálních situací totiž nejsou k dispozici. Ani pro logické řetězení v dějové linii. Pro tuhle sekyrkovou polévku je k dispozici právě jen ta tupá sekýra.

A to je obrovská škoda. Velká péče a pozornost, jakou soubor věnoval scéně a loutkám a jeho herecká vybavenost signalizuje, že pro dobrou komedii má dobré předpoklady. Těšme se, že bude mít příště šťastnější ruku při volbě látky a že textu bude věnovat stejnou pozornost jako výpravě. ●

RECENZE

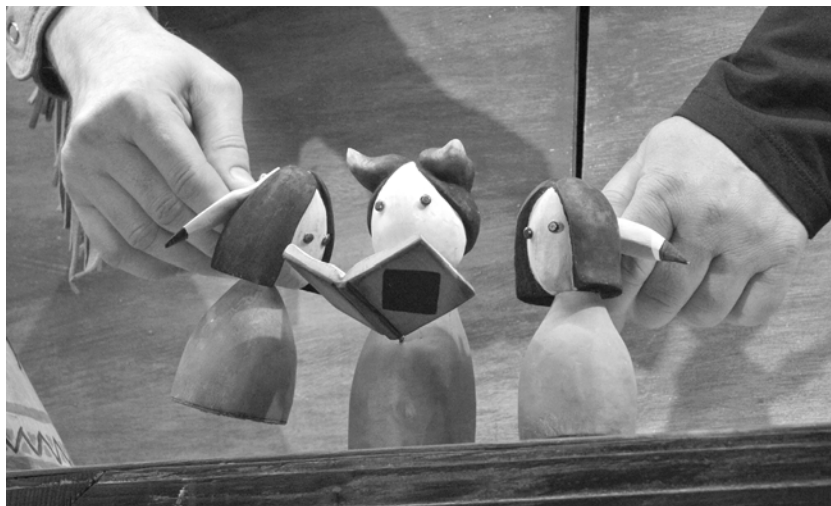
Krásná země, divní lidé

Michal Zahálka

Ta výprava ohromí na první pohled a potom ještě potěší mnohokrát. Je v dobrém slova smyslu malebná, pohrává si s perspektivou na všemožné způsoby a najdeme v ní řadu drobných legráček typu toho, že totemové loutky představují výhradně svět Indiánů. Pak ještě pobaví tu a tam povedený slovní vtip, důmyslný divadelní obraz nebo pěkně pointovaný gag, ale to už je opravdu jen tu a tam. Tím to, bojím se, tak nějak končí.

V té úchvatně výpravné scéně hořovický spolek Na Holou sehraje story (vycházející z oceňovaného, dávno rozebraného komiksu Džiana Babana, Jiřího Gruse a Vojtěcha Maška), v níž se Old Shatterhand alias Karel May ocitá v české části Šumavy a lstí se mu podaří podvrhnout chorobné nymfomance Boženě Němcové cenzurovanou verzi jejího původně skandálního erotického díla Stařena. V jevištní podobě se ale výtvarná a literární poetika předlohy, která si pohrává se stylizací do dobrodružného, tajemného mayovského universa kontrastovanou se zasazením do důvěrně známého domácího prostředí, ale přeci jen jaksi stírá. Loutky i dekorace jsou okaté žertovné – a ta story se taví do podoby jakési rádobycimmanovské anekdoty (znáte ten, jak se v Praze potká Shatterhand, Božena Němcová, Alexandr Bach a jistý školáček z Příbora slyšící na jméno Sigmund?) kořeněné větším než malým množstvím Trošky.

Je mi to nějak líto: tolik zručnosti, tolik dovednosti – a ve výsledku taková dlouhá, nevzrušivá, matně úsměvná nuda. A to by stačila jen trocha sebekritiky směrem k nosnosti scénáře, trocha větší vůle zahazovat nápady a vtipy ve prospěch nějakých lepších (které by jistě přišly), trochu větší zamyšlení nad tím, co, proč a jak vyprávět, byť třeba v podobě lidově bujaré loutkové taškařice, trochu větší vůle zachovat nějakou elementární situační logiku (proč je třeba Bach převlečený za ženu?) a kontinuitu (co se stalo s hrdinovým koněm cestou do Plzně?). Zkrátka a dobře: je to sice (nejen) na letošní Chrudimi slovo skloňované až do omrzení, ale stálo by za to uvažovat taky trochu dramaturgicky. A poněkud nepatříčně moralistním závěrečným povzdechem: opravdu je na Boženě Němcové pro dnešní dobu nejzajímavější její intimní život, že se o něm a hlavně nad ním musíme zas a znova bavit? ●

ROZHOVOR S LUDVÍKEM „ŘÍHOU“ ŘEŘICHOU ZE SOUBORU NA HOLOU

Nápadů je hodně

-jas-

Odkud přišla inspirace v případě MAYOVKY aneb Ve stínu šumavských hvozdu?

Před několika lety tady na Chrudimi byla výstava komiksů a byl tam vystavený i komiks z nakladatelství Lipník. Já si pamatuju, jak jsem byl tím komiksem pohlcený. Byl jsem na výstavě sám, bylo tam hrozné vedro, byl jsem úplně mokrá, než jsme to dočetli, ale doslova mě to pohltilo. Když jsem přijel domů z Chrudimi, koupil jsem si ho a říkal si, že by to možná bylo dobrý udělat jako loutkárnou, ale zároveň jsem se toho trochu bál. A když jsme neměli žádnou látku, tak jsem si řekl, že to zkusíme. Dostali jsme dovolení od autorů, že si s tím můžeme dělat, co chceme. Před čtrnácti dny jsme hráli na Knihexu a autoři s tím byli spokojeni. Mysleli si, že to vůbec nepůjde udělat jako divadlo.

Jak jste si to žánrově nazvali? Je to loutkový komiks nebo erotická revue?

Nechali jsme tam prvky komiksu, takové ty zvětšené předměty... Ale v podstatě je to fantasmagorie s velkou nadsázkou, není to pro každého. Což bylo vidět dneska na tom publiku, že s tím všichni nešli. Někdy, když se s tím diváci potkají, tak je hurónský řev a tady nic. Takže herci byli zaražení, nejsou zvyklí na ten „neprojev“.

Je to vlastně jakési boření literárních model a hrdinů. Je pravda, že hrdina typu Old Shatterhand je neohrožený svalovec s ušlechtilou duší, ale po erotické stránce působí sterilně. Naopak o Boženě Němcové se dnes nezakrytě mluví jako o nymfomance.

Ty mýty samozřejmě lákají k tomu, aby je někdo zbouřil. Ale asi jsme tu Boženu Němcovou udělali krutější a agresivnější než byla.

Jak vymýšlíte výtvarné, vizuální fórký?

Mě ty věci často napadají už ve chvíli, když to píšu, zbytek – tak 20 % – vymyslíme na zkouškách. Lidi mají různé nápady, ale spousta jich nakonec vypadne.

V inscenaci využíváte množství různorodých loutek. Víte od počátku, jaký typ loutek budete používat?

Ten začátek je vlastně vyprávění, takže jsme udělali jiné loutky než v tom vlastním příběhu. A mě baví ta kombinace, protože je nuda, když je to pořád stejné. Když vidíte jen jeden typ loutek, za chvíli je to stereotypní. To je taky důvod, proč jsme udělali ty živé vstupy. Původně jsme tam ještě měli stínohru, ale tu jsme nakonec zrušili, protože se nám nelíbila. Nápadů je hodně, ale něco si necháváme na pak.

Jaké jste u této inscenace zažili reakce?

Hráli jsme to třikrát doma v Hořovicích, a ty reakce byly úžasné. V Praze to bylo taky dobré, ale na postupové přehlídce to byla premiéra, kdy to ještě úplně nešlapalo. Naposledy jsme hráli v Hořovicích 28. června, jako generálku na Chrudim. A to bylo jedno z nejlepších představení. Přišlo tam padesát lidí a reagovali úplně na všechno, doslova s tím šli. ●

ZÁPIS Z DISKUSE

Očistec

-maz-

Včera proběhla poslední diskuze letošní Loutkářské Chrudimi. První rozebíranou inscenací byla inscenace *Robinson* v podání jabloneckého souboru Vozichet. Vykopávací Zdeněk Říha o inscenaci hovořil velmi kladně. Potěšilo jej zacházení s maňasy i zvolený humor. Ocenil využívání výrazových prostředků, všemožné loutkářské nápady i to, že se děj i inscenace samotná točí kolem loutek. Dramaturgického výkladu se ujal porotce Luděk Horký, který zkonstatoval, že úkolem inscenacem nemělo být převyprávět příběh, ale pobavit diváka. Humor v hlavní roli byl v rovnováze se situačním i loutkovým zpracováním. Šlo o pásmo veselých žertů, gagů a skečů. Hezké slovní hříčky. Varietní, zábavné pouliční divadlo. Oceňoval umělcovu schopnost gagovat na volné téma. Porotou i publikem byla kvitována suverenita projevu. Byla oceněna loutkoherecká i herecká práce. Herec pojímá mimikou celý sál a vtahuje tak do děje všechny diváky. Jeho radostný výraz nabíjí. Hovořilo se i o zvolené výšce paravanu; je neobvykle nízký. Vychází to ze základu vystupování v hospodě? Padl názor, že Rudolf Hancvencl založil líné divadlo, protože při hraní za paravanem sedí na stoličce. Opakovaně zaznělo, že by se mohlo na inscenaci ještě zapracovat, obohatit ji o další vtipy. Porota i diváci se shodli, že Rudolf Hancvencl nastavil latku své tvorby v minulých letech příliš vysoko a je těžké docílit toho, aby se jí tato inscenace mohla vyrovnat. Nicméně i tak se jedná o inscenaci povedenou.

Druhou hodnocenou inscenací *Musí to být?* jaroměřického souboru JaKKdo opakovaně chválila porota i diváci. Především pro vynalézavou práci s klasickou dramaturgickou předlohou. Porotce Luděk Horký přítomné zasvětil do historického kontextu vzniku tohoto realistického dramatu z 19. století. Problémy, konflikty a východiska se v předloze řeší objektivně a vypráví realisticky. Inscenace se silně inspirovala dramatem, ale nemá žádnou snahu o napodobení přístupu autorů. Inscenátorky vypráví příběh subjektivním způsobem. Luděk Horký usuzuje, že jde o Maryšinu zpětnou rekapitulaci příběhu, důležitých životních událostí, které již nemůže vzít zpět: Maryša čeká na rozsudek, její příběh není odvyprávěn objektivně, ale zevnitř, pohledem ji samotné. Považuje konec za zbytečně překombinovaný a nebyl si jistý, zda příběh pochopí diváci, kteří neznají originál. Jak se ukázalo v průběhu diskuze, tento úsudek byl mylný. Po stránce myšlenkové byla inscenace zajímavá, včetně scénografie a práce s loutkou. Záměrná strnulost, statičnost loutek a determinace jejich pohybu byly působivé. Dále se ze široka rozebírala práce s mizanscénou. Publiku se líbilo akcentované téma manipulace rodiči dětí, vnímali to jako společensky apelativní téma. Jde o inspirativní inscenaci. Mnohokrát zaznělo, že inscenace vyvolala silný emotivní zážitek, ačkoliv soubor emocemi nehrál. Vyzdviženy byly herecké výkony. Především pro soustředěný herecký projev všech protagonistek. Pojetí inscenace působí spíše racionálně. Je na divákovi, jestli v sobě nechá emoce vzniknout či nikoli.

Poslední hodnocenou inscenací letošního ročníku byla *MAYOVKA aneb Ve stínu šumavských hvozdů* souboru Na Holou z Hořovic. Tato inscenace vzbudila bouřlivou a velmi napjatou diskuzi. K prvnímu výkopu byli vyzváni všichni přítomní, aby sami řekli, zda inscenaci přijali. První názor kvitoval, že se nikdo z publika nesmál všem perverzním, oplzlým a někdy i hloupým vtipům. Publiku chyběl humor a jakási nadsázka autorů. Někteří diváci inscenaci vnímali jako hloupé zneuctění Boženy Němcové. Porotkyně Petra Kosová seznámila přítomné s výchozím materiálem, který si tvůrci ke svému zpracování vybrali. Prazákladem je mystifikační text Stanislava Komárka. Z tohoto textu vychází autoři komiksu, ovšem nepracují už s tématem spiknutí, který se v originále nachází. Soubor pracoval s komiksem bez znalosti motivů původního textu, čímž může vzniknout ona plytkost. Dále zaznělo, že v jejich inscenaci dochází k degradaci vtipů. Povinností komedie je, aby se publikum smálo. Tato inscenace tedy nesplňuje svou základní povinnost. Humor čtvrté cenové skupiny. Ozvali se i diváci, kteří soubor znají a tento výsledek označují za zklamání. Nepředvedli sice povedený vkus, ale zlepšili způsob, jakým hrají. Předpoklady k tomu, aby vytvořili dobré a vtipné představení, mají. Diváci vnímají posun v herectví. Kladně byla hodnocena vizuální podoba inscenace. Potenciál je cítit i scénograficky. Vážne návaznost jednotlivých situací. Pokud by věci měly důvod a postavy opodstatněné motivy, výsledek by vypadal jinak. Nelogičnost vyhrála. Slepá dramaturgická stopa. Záměr souboru diváci nepřečetli. ●

PERSIFLÁŠ

Jak jsem vám včera vyprávěl o svý pekelný mamince, bllllble, tak dneska jsem si na ní vzpomněl zase! Jak mi v tom peklíčku pěkně vyvařovala, vrrrr, mňam, blaf! A takhle ona vždycky vařívá ty... jak vony se jmenujou, infomanky!

Do náprstku černou duši, duši vavruši, vyklop do kafe, ať to blafe. Vem negrů pár a hoď je přes palubu, zbytek vykuchej a usmaž. Zapni samovarku s párkem párků, přidej srdce, dvě, či tři. Když už máš tenhle vývar, vyhub ptáka blbouna, klauna melouna, nejapnýho cvalouna. A nejapně ho rozstřílej prdflintou medvědobijkou. Ou. Oujé.

Osamělej chlap – ztroskotat, dát klokat, přidat jeden kokosák. Bitá manželka – selka, telka, slovní přestřelka! A hned s ní elce pelce do kotelce!

Po tré čtvrtí roka vaříme, pomalounku dusíme, bubli bubli hujahé. Když je všechno hotovo, hodíme tam infomanku, známku punku, a zpíváme:

Vyvaříme drůbky, kosti
ať máme polívky dosti
A orgány pohlavní
budou jako chod hlavní.

V Chrudimi sprchlo!

Naše milovaná sprcha je zpět. Osvěžte se! Její láskyplný vzkaz najdete na našem facebookovém profilu Festival Loutkářská Chrudim:

<https://goo.gl/PkdRBZ>

Loutky sobě!

#loutkarskachrudim

Seminář X – Diskusní seminář

Konsensus ve hvězdě

-pab-

Modrá hvězda je skutečně festivalem plně vytížený podnik. Sotva jej s ranním kuropěním loutkáři zavrou, už začíná v 10.30 hostit diskusní seminář X. A Michal Drtina je rovněž festivalem plně vytížená osoba. Sotva s ranním kuropěním zavře Modrou hvězdu, už se tam dopoledne zase zapojuje do diskusí v semináři X. Probírají se předchozí den viděná představení a o diskuse je zcela viditelně zájem: ve hvězdě sedí dobrých dvacet osob, mimo seminaristů se přicházejí diskuse zúčastnit i další lidé. Seminář se nebojí být značně kritický a na žádné inscenaci nenechá nit suchou. Někdy se vracejí motivy z diskusí s porotou, jindy se objevují témata nová. Probírá se scénografie, využití i nevyužití možnosti, které ta či ona loutka nabízí a samozřejmě motivace postav, struktura příběhu a dramaturgie. Kuba Vašíček předkládá obsáhlé úvahy i kratší zamyšlení a Kateřina Lešková-Dolenská ho průběžně doplňuje. V žádném případě se ale nejedná o přednášku, mnohdy se rozproudí i několik paralelních diskusních kroužků a Kuba jenom přihlíží a poslouchá. U jiných inscenací se záhy dosahuje konsensu (to je takový divný loutkářský termín, který asi souvisí s koňmi), to se pak rychle přejde k dalšímu kousku. ●

Seminář A – Scénografie pouličního divadla

aneb Divadlo ve veřejném prostoru

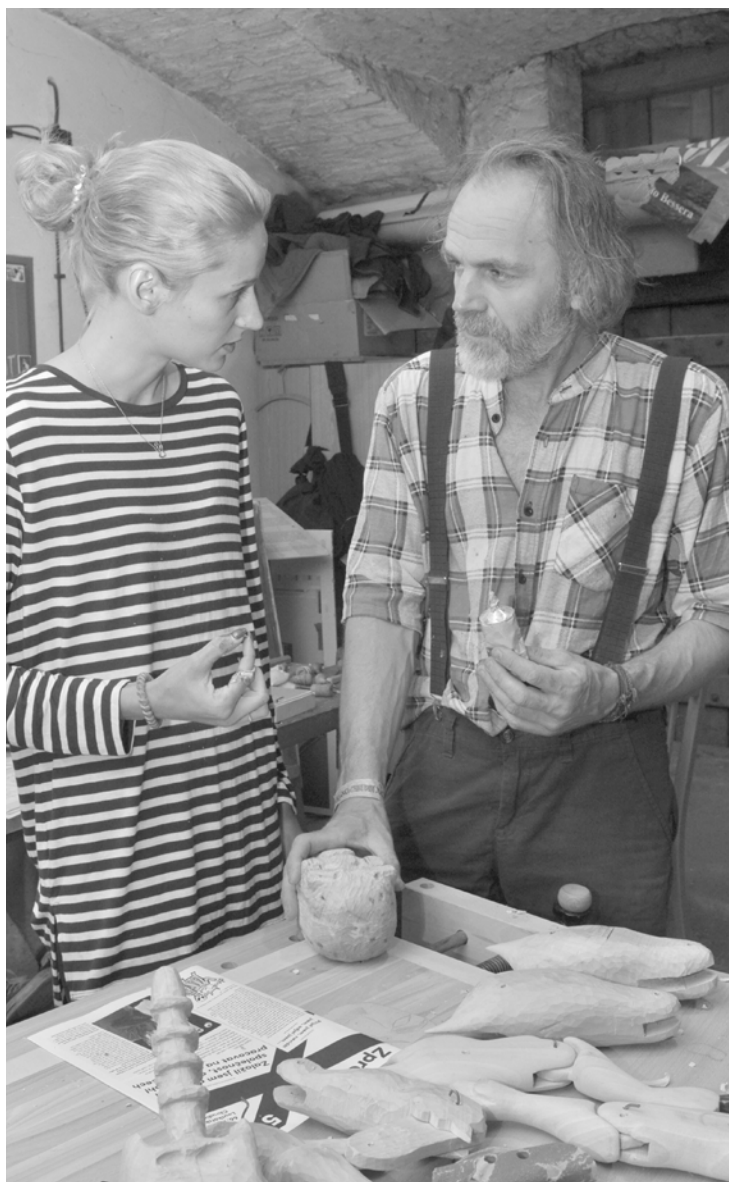
Vlny moře bouří, větry dují

-jas-

Po celý týden účastníci semináře Scénografie pouličního divadla aneb Divadlo ve veřejném prostoru objevují kouzlo různorodých materiálů, které se v kontaktu s živly, v tomto případě hlavně se zemí, sluncem a větrem, výrazně vizuálně mění. A tak mi najednou zelená louka, na kterou jsem za seminaristy dorazila, změnila v iluzi moře, na němž zuří bouře. Přitom ta dokonalá iluze moře s potápějícím se korábem, je vytvořena velmi jednoduchými, ale efektními prostředky. Vlny, vyráběné a animované z obrovských ploch krajky, plátna, papíru či mikrotenu, v nichž se potácí papundeklový koráb přilepený lepenkou k bambusovým holím. Kupodivu je kombinace nejrozumnějších materiálů v kontaktu s herci, loutkoherci a zajímavým přírodním prostorem naprosto fascinující. Při prezentaci rozhodně bude na co se dívat. Seminaristé se v průběhu festivalového týdne (naštěstí bylo pěkně a mohli být většinou venku) naučili dívat jinými očima. Na plenérový prostor, na souvislosti mezi prostorem a člověkem, který si v něm hledá a vymezuje své místo. A na to, jakým způsobem na sebe upoutat pozornost při pouličním nebo plenérovém divadle. Jaké volit výtvarné a výrazové prostředky. Szilárd Boráros dokáže nenásilně přivést své studenty k tomu, aby propojovali scénografii s dramaturgií příběhu a hereckým projevem, zkoušeli si nejrůznější postupy, výrazové prostředky, nebáli se experimentovat. A tak poslední den před veřejnou prezentací sice Szilárd Boráros lehce diriguje a pozoruje dění, ale aktivní účastníci se na střídačku zmocňují vedení. „Moc režiséru, to není dobré,“ konstatuje Boráros. Nicméně, zdá se, že seminář funguje tak, jak má. Po týdnu už není učitelem, ale jakýmsi guru. Učedníci vzali věci do svých rukou a nesou je dál. Je to bouře nápadů, pohybů a rozevlátosti, divadelní magie v praxi. ●

Seminář E – Loutka – dřevo – řezbařina

Milovat dřevo

-jř-

Seminář Loutka – dřevo – řezbařina jsem navštívil v závěrečné fázi jejich snažení. Řezbářská dílna se nachází v suterénu Chrudimské besedy, útulném, chladném místě, kde je po podlaze množství pilin a odkrojků a vzduchem se line vůně dřeva. U malých dřevěných pontíků sedí skupina lidí a soustředěně se zaobírá vyřezáváním maňáskových hlav.

Před třemi lety proběhl na Chrudimi řezbářský seminář s ambicí vyřezbování celých marionet a seminaristé pracovali v dílně dnem i nocí, i proto se lektor Vláda Sosna rozhodl, že letos se budou dělat jen hlavy. „Vyrábět celé loutky by bylo těžké, někteří lidé už to dělali, ale jsou tu takoví, kteří nikdy nedrželi dláto v ruce,“ vysvětluje a objasňuje mi průběh semináře. „První den se kreslily návrhy a začalo se s osaháváním dlát, frekventanti se učili číst dřevo, to je důležité, člověk se musí se dřevem naučit mluvit, vnímat jeho chování, když se změní směr tahu.“ Pak se přistoupilo k samotné výrobě loutek ze špalíček lipového dřeva – Vláda vyřezboval podle osy polovinu tvaru a seminaristé jeho práci kopírovali.

„Ten způsob se mi zdá nejlepší, řezbářský seminář je nesmysl, nic řemeslně pořádného se nevytvoří za týden, ale alespoň si to mohou vyzkoušet. Baví mě na tom, jak si mladí lidé uvědomí, že to není snadné – dneska se to dá ledasčím obejít, ale tohle není fastfood, to je krásně naložená svíčková, co zraje a pak se pomalu peče,“ říká Vláda, navíc je podle něj dřevo i při zpracovávání stále živé, teplé, je třeba ho vnímat.

Pro instalaci, která je výstupem semináře, byl zvolen koncept stromu, na něhož se nasadí všechny hlavy. Vychází se z toho, že všechny hlavy jsou ze dřeva jediné lípy, jsou vlastně příbuzní, když se navrátí na jeden kmen, část jejich společné cesty se tím uzavře.

A co je podle mistra řezbáře na řezbářství nejkrásnější? „Lidé, kteří pracují se dřevem, mají krásnou vlastnost, že spolu umějí mlčet. Nejhezčí jsou momenty, když dílna jen tak ztichne a zní jen ťukání, škrábání a odfukování pilin, fuu-fuu, jak se skupina lidí pokouší vdechnout dřevu život.“ ●

Seminář R – Na Zemi i Podzemí

-jry-

R jako rozpuk, R jako randál, R jako radost, R jako rok. Seminář R navštěvují děti s rodiči i bez a celé dopoledne si hrají. Hrají... Ony tvoří, ale u malých dětí se tomu z nějakého důvodu říká takhle.

Když vejdu do učebny na Zdrávce, jsem zmaten. Vstupuji do zdánlivě neorganizovaného světa bez viditelného řádu – všude kolem pobíhají malí i velcí lidé zapálení do vytváření, prostor je neuchopitelný. Na chvíli si myslím, že jsem v pralese, v zoo, nebo v nějaké nesrozumitelné laboratoři. Jednu z velitelek tohoto mumraje najdu snadno – je to totiž Královna podzimu a podle toho má kostým i líčení, spolu s druhou lektorkou obskakují své svěřence a pracují s nimi.

Zapadnu do mumraje a sleduji: hlouček dětí okolo lektorek, štěbetání, žádání o rady a vyprávění drobných, avšak zásadních zážitků, rodiče pomáhající dětem s výrobou loutky ptáčka, rodiče vyrábějící loutku ptáčka pod zástěrkou pomoci drobtině, seminaristy soustředěně zabrané do práce a seminaristy bouřlivě diskutující a hájící svůj tvůrčí postup proti postupu dospělých, pobíhání, šustění, výkřiky „nech mě!“, hledání vlastních rodičů v houfu a uchylování se k univerzálním rodičkám-lektorkám, v případě jejich nenalezení, drobné rozmišky o autorských právech.

Seminář R pro rodiče s dětmi je oáza míru a neklidu. Měl jsem zprvu pocit, že jsem v laboratoři a nebyl jsem daleko od pravdy. Funguje tam nějaká zvláštní chemie, nějaká jiná pravidla, která umožňují vrátit se do dětství. A pozorovatel může v experimentu vidět, s jakou silou a krásou pracuje tvořivost a radost z ní. ●

Agenti ze seminářů

Seminář L

Dneska jsme makali a dodělávali loutku, jeli jsme od začátku do konce, ani jsem neměl/a čas si sednout a nasvačit se. Stejně mě to tam moc baví.

-Káně

Seminář K

Dnes jsme měli totemové loutky. Všechny moc bavily. Pak jsme řešili předváděčku. Každý má svojí scénku, kterou bude zítra zkoušet. Moc se na to těšíme.

-Ježeček

Seminář N

Jsou v nás tři lidé: jak se vidíme my, jak nás vidí ti druzí a jací doopravdy jsme.

Ženu upoutá muž s hezkou chůzí.

Tvář je náš první vyslanec.

Fyziognomie je náš osud.

Jasná a zřetelná distribuce moci je podmínkou správného fungování skupiny.

-Oslík

Seminář E

„Kdo je mezi námi ten práskač?! Moje žena pozná, že jsem to říkal já!“

Dnes zas byla hlavárna.

-Odpadlík

Seminář M

První problém přišel brzy, hned jak dveře: vrzy, vrzy. Jak se dveře rozvzruly otevřel je Drtina, toho dne náš hrdina. Přivedl s sebou bandu moulů, co si ráno spletli školu. Plný počet je nás, hej. Hned si na tvář sádra dej. Pak si lež a hlavu chlad', přitom RÁDIO SÁDRA lad'. Neboj když ho naladíš, skvěle se hned pobavíš. A už lijem kopyto a neboj se, stačí to. Teď noviny na to dej a jsme blízko cíle hej.

A pak supr stříhání a kašířky míchání. Teď na rysy nám přišla řada, šetři věcmi, dobrá rada. Latex další v pořadí, skvěle se tam zařadí. Nákras z kapsy vytáhni a už masku ovládni. Barvy, štětky do práce, neboj bude legrace. Teďka přijde fáze schnutí a k tomu i hrací hnutí. Cvičení nám pomáhají a naší kreativitu namáhají. Vymysli své pohyby a pokus se bez chyby. Pravidla masek dodržuj, pořádek v tom udržuj. Nooo, a dneska vám to na přehlídce předvedem, ukážem, co dovedem.

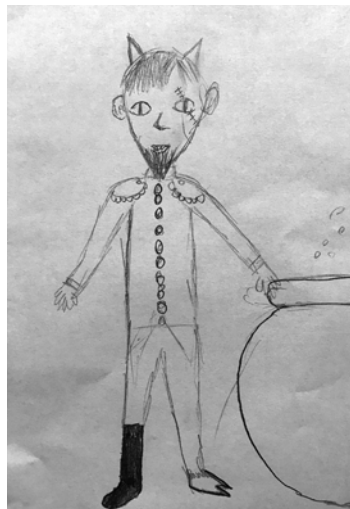
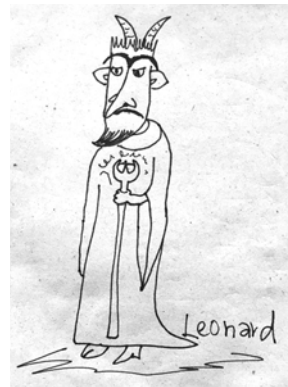
DĚKUJEME, ANIČKO A MARUŠKO!!!

Adélka

Galerie pekelníků

I poslední den vám představíme jednoho čerta. Vaším úkolem bude nakreslit, jak by mohl vypadat, a pak nám ho přinést ukázat do naší podzemní kobky. Všechny čerty odměňujeme, i když už je tentokrát nejspíš nezvládneme otisknout...

Adramelech: vrchní pekelný poradce a správce garderoby pekelného knížete

Loutkocaching

Nápověda: Tam, kde inkoust líže peklo, tam tě svedu.

Celofestivalovka

Druhou palmu ti nevyřežu.

Špioni, kteří objevili cashku:
5. 7. Hledači, J&J, Babu a Eli,
Žemlíci s dědkem a Ja gaisha!

4. 7. se v učebně Chrudimské besedy na Loutkách a cigárech ztratilo drahocenné pero. Pokud jej případný nálezce přinese do redakce nebo na recepci ve foyeru Divadla Karla Pippicha, bude mu majitelka nepochybně neskonale vděčná.

představení

9.00

Velrybí doupě

MED / Martin Hak / Pustá Kamenice
60 min. / od 5 let

Příběhy z ledových plání, tvrdé jako zmrzlé maso, vypečené jako tulení tuk a poučné jak rána medvědí tlapou. Inscenace je živým vyprávěním o životě za polárním kruhem.

10.00 (A+B+C+D) / 17.00

Babička z vajíčka

Divadlo Karla Pippicha / Divadlo PIKI / Pezinok / Slovensko
50 min. / od 4 let

Na co je maminka princezna a tatínek na hraní, když nemají na nic čas? Představení o tom, jak z malého vajíčka vykoul velký zázrak, díky kterému se všechno změnilo.

11.00

Papírové pohádky

Malá scéna DKP / Divadelní společnost Kordula / Liberec
45 min. / od 3 let

Ve třech bajkách o kmotru Zajíci se děti proměňují ve zvířata, která pomáhají tetě Želvě vyhrát nad prohnaným kmotrem Zajícem.

10.00–14.00

Zanechat stopu

industriální prostor Sladovna / Loutkářská konzervatoř
II. ročník

30 min. / od 12 let

Loutková instalace inspirovaná životem a dílem chrudimského rodáka Josefa Ressela. Lesníka, spisovatele a vynálezce česko-německého původu, který se proslavil především svojí touhou vynalézat. Instalace je vytvořena k připomínce 160 let od jeho úmrtí.

14.00–18.00

Divadelní pouť

okolo Divadla Karla Pippicha

Dnešní oběd se podává
již ve 12 hod!

14.00–17.00 Dílnička Papírových pohádek, placování a dětská herna

13.00–15.15 Ukázky seminářů

13.00 / Seminář P / Loutky a písničky / Divadlo K. Pippicha

13.30 / Seminář N / Gesta? Gesta! / Divadlo K. Pippicha

13.40 / Seminář L, M, R, T / Průvod od vchodu divadla

14.00 / Seminář A / Divadlo ve veřejném prostoru / park přes řeku u divadla

14.30 / Seminář B / Tělo, vzduch, voda, oheň, země = tělo poetické / Pódium u potoka

14.50 / Seminář M / Co skrývá maska / zadní část parku Republiky

15.00 / Seminář S / Storytelling / zadní část parku Republiky

15.10 / Seminář K / Loutkohraní / Pódium u potoka

Prezentace Semináře E je formou instalace za stanem

15.30 / Slavností vyhlášení s předáním cen festivalu / Stan

16.00 / Kathpulti / MárkusZínház / Stan

16.00 / LUNA / soubor Řád / Pódium u potoka

18.00 / festivalový autobus do Pardubic

Memoriál Petra Slunečka

Skupina amatérských loutkářů SČDO vyhlašuje 12. ročník přehlídky individuálních výstupů s loutkou a malých loutkářských forem

Přehlídky se může zúčastnit každý obyvatel ČR starší šesti let, který se věnuje divadlu amatérsky. Délka výstupu by neměla překročit 7 minut. V přihlášce je třeba uvést, do které kategorie se účastník hlásí, název výstupu s uvedením autorů, jméno, adresu + PSČ, datum narození účastníka, příp. členství v souboru. Finále přehlídky se uskuteční v rámci Loutkářské Chrudimi 2018. První kola budou naplánována na dobu duben–květen 2018.

Přihlášky a případné dotazy: Jiří Krása, Bukolská 774/6, 181 00 Praha 8, e-mail: jirikrasa@centrum.cz nejpozději do 30. 12. 2017.

Kategorie výstupů 1. výstupy jednotlivců; 2. výstupy studentů ZUŠ, učitelek mateřských škol; 3. výstupy malých, nejvýše tříčlenných skupin.

Aleš Pop, předseda SAL SČDO, Jiří Krása, ředitel přehlídky
redakčně kráceno